

การจัดทำสารนิทัศน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย แบบโครงการ (Project-Based Learning)

ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู
สาขาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยแบบโครงการ (Project-Based Learning) เป็นการนำเอาโครงการมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และจัดเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาหัวข้อหรือปัญหาที่เด็กสนใจในโลกความเป็นจริงรอบตัว (Real-World Topics) อย่างลุ่มลึก โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการในการศึกษาหาคำตอบที่ไม่ได้จำกัดขั้นตอนหรือระยะเวลาของกิจกรรมที่ตายตัว ยืดหยุ่นไปตามความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กเป็นหลัก ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยแบบโครงการควรมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่บรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรและตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยแบบโครงการจึงจำเป็นต้องใช้การจัดทำสารนิทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กผ่านการทำกิจกรรม

การจัดทำสารนิทัศน์โดยทั่วไปนั้นเป็นการจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานหรือแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มซึ่งหลักฐานและข้อมูลดังกล่าวที่บันทึกเป็นระยะๆ จะเป็นข้อมูลอธิบายภาพเด็กที่บ่งบอกถึงพัฒนาการของเด็กได้ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมสติปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ สะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ที่บรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรและตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ ในส่วนของการจัดทำสารนิทัศน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยแบบโครงการ (Project-Based Learning) นั้น เป็นการประเมินเป็นตามสภาพจริงที่สามารถช่วยให้ครูได้เห็นกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถ และความสนใจของเด็กจากการสังเกตระหว่างการจัดทำโครงการ โดยการเก็บหลักฐานและร่องรอยการเรียนรู้ การสะท้อนตนเองของครูและเด็ก ตลอดจนการสื่อสารกับผู้ปกครอง ซึ่งนำไปสู่การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างแท้จริง

รูปแบบของสารนิทัศน์ในการจัดทำโครงการ

การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับสามารถให้สารนิทัศน์ที่เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และสะท้อนตนเองของครู รูปแบบการบรรยายมีหลายรูปแบบอาจได้จากเด็ก ครูหรือผู้ปกครอง บันทึกเหตุการณ์การทำโครงการในระยะต่าง ๆ บันทึกการสนทนาระหว่างเด็กกับเด็ก การสนทนาระหว่างครูกับเด็ก บันทึกของครู การบรรยายของพ่อแม่ผู้ปกครองในรูปของหนังสือ หรือจดหมาย จัดแสดงบรรยายสรุปให้เห็นภาพรวมของการเรียนรู้ทั้งหมด

การจัดทำสารนิทัศน์ในโครงการ ดำเนินการดังนี้

- เตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ วางแผน การเลือกและการจัดการกับวัสดุ สื่อที่ต้องใช้ให้เหมาะกับข้อมูลที่จะเก็บตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ เช่น ข้อมูลที่ต้องได้จากการสังเกตควรมีวัสดุอุปกรณ์ประเภทใดบ้าง ให้จดรายการไว้ทั้งหมด อาทิ กระดาษ การ์ดขนาดเล็ก ดินสอ ปากกา กล้องดิจิทัล กล้องวิดีโอ แลบบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

- ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบว่าควรเก็บข้อมูลประเภทใด ลักษณะใด จึงจะทำให้เห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างเด็กอย่างชัดเจนและรูปธรรมผ่านการจัดทำโครงการ
- วางแผนการจัดทำ เลือกวิธีเก็บข้อมูล เช่น บันทึกสั้น บันทึกเสียง บันทึกภาพ บันทึกภาพเคลื่อนไหว แบบบันทึกการสังเกต โดยในการบันทึกข้อมูลอาจใช้กล้องดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกภาพ บันทึกภาพเคลื่อนไหวในแต่ละระยะของโครงการที่สามารถให้เด็กมีส่วนร่วมในการถ่ายภาพ หรือครูเป็นผู้ใช้กล้องดิจิทัลในการบันทึกภาพหรือภาพเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรมเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดคำถามหรือข้อสงสัยในการทำโครงการ การบันทึกการสำรวจ ตรวจสอบ ใช้ในการสะท้อนความคิด และเป็นส่วนหนึ่งของหลักฐานการเรียนรู้
- เขียนไดอะแกรมในรูปแบบใยแมงมุม ทำบันทึกแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเด็ก ครูหรือผู้ปกครอง เป็นต้น
- ตั้งเป้าหมายการจัดทำ เช่น ต้องการบันทึกพฤติกรรมเด็กโดยวิธีสังเกตและใช้บันทึกสั้น ควรสังเกตใน ช่วงเวลาใด กับเด็กกี่คน เป็นต้น
- จัดแสดงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยพิจารณาว่า ข้อมูลใด แบบใดควรนำมาแลกเปลี่ยน และนำมาจัดแสดงให้เห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของตนหรือของกลุ่ม มีการสะท้อนความคิด และร่วมจัดเตรียมแสดงข้อมูลดังกล่าว โดยอาจจะจัดเป็นบอร์ดสารนิทัศน์ หรือนิทรรศการ

เอกสารอ้างอิง

พัชรี ผลโยธิน. 2543. การจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช .13 (1) มกราคม-เมษายน. 100 -104.

วรนาท รักสกุลไทย.2555. สุดยอดเทคนิคการใช้กล้องดิจิทัลแบบครุมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: แสบปี่ เลิร์นนิ่ง

Seitz, H. 2008. The Power of Documentation in the Early Childhood Classroom. ' . YC Young Children; Mar, 63 (2) 88-93.